

NORSK DOBERMANN KLUB

KARTLEGGING AV MENTALITET HOS DOBERMANN I NORGE

DES 2025 // UTARBEIDET AV BRUKSKOMITÉEN

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	3
Datainnsamling	Feil! Bokmerke er ikke definert.
Mentalbeskrivelse Hund (MH).....	7
Avlsstrategi.....	9
Funn.....	11
Diskusjon.....	17
Konklusjon.....	19
Litteraturliste.....	20

Innledning

Brukskomitéen har i løpet av 2024 og 2025 gjennomført et arbeid med å kartlegge mentalitet og egenskaper hos Dobermann i Norge. Formålet med undersøkelsen er å få en samlet oversikt over hvilke typer mentaltester og mentalbeskrivelser som benyttes, hvor mange Dobermann som har deltatt og hvilke resultater som foreligger. Videre har komitéen hatt som mål å beregne et gjennomsnitt av de tilgjengelige resultatene samt å analysere utviklingen av rasens mentale egenskaper over tid.

Denne kartleggingen gir verdifull innsikt i rasens mentale egenskaper og kan bidra til et mer målrettet og kunnskapsbasert avlsarbeid.

Datainnsamling

I dag finnes det ingen samlet oversikt i Norsk Kennel Klub (NKK) som viser hvor mange Dobermann som har gjennomført en mentaltest eller mentalbeskrivelse, et rasegjennomsnitt eller utvikling over tid. I Sverige benytter SKK Avelsdata et system hvor slik informasjon er tilgjengelig, og hvor man enkelt kan følge utviklingen i rasens mentale egenskaper.

For å få en best mulig oversikt over situasjonen i Norge har vi startet med å kartlegge populasjonen av Dobermann født og importert til Norge i perioden 01.01.2000 til 31.12.2023. Dette har vi gjort ved å hente statistikk fra NKK over registrerte kull i Norge og importert hunder til Norge. På den måten har vi funnet størrelsen på populasjonen i Norge som er registrert i Norsk kennelsklubb. Deretter har vi hentet inn alle resultater fra protokoller fra NKK og SKK. I statistikk er alle mentalbeskrivelser og tester som er gjennomført tatt med.

Vi har i denne undersøkelsen sett på en mentalbeskrivelse (MH) og tre mentaltester (K-test, funksjonsanalyse og KORAD). Mentaltester gjennomført hos private aktører er ikke inkludert i denne undersøkelsen.

Under innsamling av datamaterialet ble det registrert hvor mange Dobermann som har gjennomført MH, K-Test, Funksjonsanalyse og KORAD. I diagrammet under ser vi fordelingen av de forskjellige mentaltestene og beskrivelse fordelt på år testen er gjennomført.

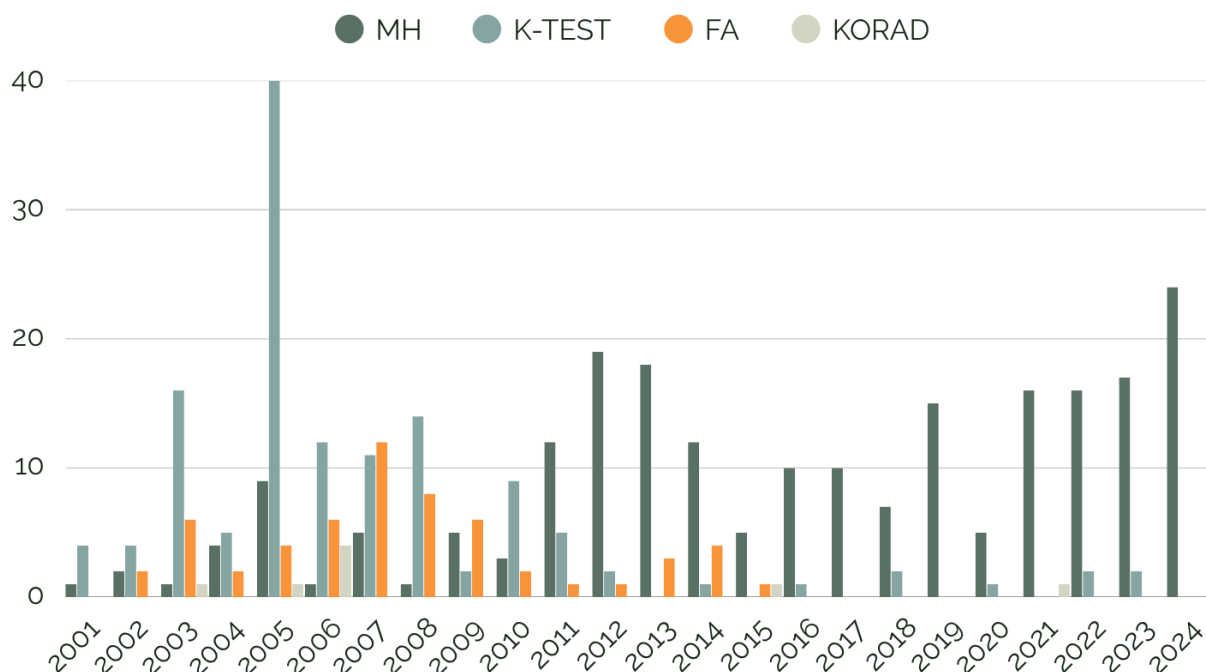

Diagram 1 : Oversikt over antall mentaltester og mentalbeskrivelser fordelt pr. År fra 2000 – 2024.

Etter 2010 ser man en økning i antall mentalbeskrivelser i forhold til tidligere år. Dette representerer en endring fra tidligere praksis, hvor mentaltester som K-test og funksjonsanalyse ble brukt i tillegg til mentalbeskrivelse. Det foreligger flest resultater fra MH beskrivelser i perioden 2000 – 2024 enn K-test og funksjonsanalyse i perioden.

MH gir et standardisert og sammenlignbart bilde, som er velegnet for populasjonsstudier og danner grunnlaget for videre kartlegging av mentalitet på Dobermann i Norge. Vi velger resultater fra mentalbeskrivelse som utgangspunkt for å se på en rekke egenskaper hos Dobermann for å se om vi kan følge utviklingen over tid.

Det er funnet 218 beskriverprotokoller for MH fra Dogweb og SKK Avelsdata av totalt 2920 Dobermann, både norsk fødte avkom og importer. Ut i fra disse protokollene har vi kunne beregnet gjennomsnittsverdier for alle momentene. Gjennomsnittsverdiene blir presentert i tre tidsintervaller, Dobermann som er født i perioden 2000-2009, 2010-2019 og 2020-2023 som tydeliggjøres i diagram for egenskapsverdi og spindeldiagram.

Før vi presenter våre funn, skal vi forklare nærmere hva mentalbeskrivelse (MH) er og hvordan du kan lese resultatene som er presenter i denne rapporten.

Mentalbeskrivelse Hund (MH)

Mentalbeskrivelse Hund (MH) er en standardisert beskrivelse utviklet for å beskrive en hunds mentale egenskaper og reaksjonsmønstre i ulike situasjoner. Disse testene inneholder ulike momenter som skal kartlegge hvordan hunden reagerer/løser møte med fremmede mennesker, overraskende lyder, objekter som dukker opp og kommer nærmere, lek i ulike situasjoner, skudd, mm. Gjennom beskrivelsen får man også svar på hvordan hunden håndterer gjentatte, for noen, krevende momenter utover i banen (Norsk kennel klub, u.d.).

I MH gjøres en beskrivelse av hundens reaksjoner, det er ikke en bedømming eller vurdering av disse. Hunden får kjent mentalstatus om den gjennomfører samtlige delmomenter (skudd kan avstås) eller om beskriveren avbryter. Om eieren avbryter beskrivelsen får hunden ikke kjent mentalstatus.

Hunden reaksjoner beskrives i en protokoll og i hvert moment brukes en skala fra 1 til 5, der 1 betyr at hunden reagerer med lav intensitet og 5 betyr at hunden reagerer med høy intensitet. I SKK Avlsdata presenteres resultatene fra de individuelle protokollene i diagram for faktiske verdier og egenskapsverdier, som igjen sammenliknes mot rasens gjennomsnitt.

Deler av momentene i MH programmet er her delt inn i fem grupper;
Nysgjerrighet/fryktløshet, aggressivitet, sosialitet, interesse for jakt og lekenhet.

Sosialitet

Beskriver hundens holdning når den møter en fremmed person. Fra reservert og tilbaketrukket (lav verdi) til aktiv hilsen og stor vilje til å følge med og bli håndtert (høy verdi). Momentene som danner grunnlaget for beregningen er 1a, 1b og 1c.

Nysgjerrighet/fryktløshet

Beskriver hundens reaksjon på overraskende eller ukjente hendelser; fra unnvikende med lite utforskning (lav verdi), til en utforskende og fryktløs holdning (høy verdi).

Momentene som danner grunnlaget for beregningen er 6a (omv.¹), 6c, 6d (omv.), 7a (omv.), 7b, 7c (omv.) og 8d.

Lekenhet

Beskrivelser hundens generelle interesse for å leke med mennesker; fra liten interesse (lav verdi) til stor interesse (høy verdi). Momentene som danner grunnlaget for beregningene er 2a, 2b, 2c, 9a og 9b.

Jaktinteresse

Beskriver hundens tilbøyelighet til å løpe etter simulerte små byttedyr (relatert til lekenskap-egenskapen); fra liten interesse (lav verdi) til stor interesse (høy verdi). Momentene som danner grunnlaget for beregningen er 3a (1 og 2) og 3b (1 og 2).

Aggressivitet

Beskriver hundens tilbøyelighet til å vise truende atferd i plutselige eller ukjente situasjoner - hevet hale, knurring, bjeff, utfall og bittforsøk. Fra liten tendens til å vise truende atferd (lav verdi) til høy tendens til å vise truende atferd (høy verdi). Momentene som danner grunnlaget for beregningen er 5b, 6b og 8a.

(Svenska Kennelklubben, u.d.)

¹ «Omv.» betyr at momentets verdi reverseres før diagrammet for egenskapsverdier beregnes, det vil si 1 gir 5, 2 gir 4, osv.

Avlsstrategi

I dag stilles det ikke krav til gjennomført mentaltesting eller mentalbeskrivelse ved avl gjennom raseklubben. Dog foreligger det avlsanbefalinger fra rasespesifikk avlsstrategi (RAS) som er basert på MH resultater fra Sverige.

Daværende situasjon

Da RAS ble utarbeidet ble rasens gode egenskaper beskrevet med bra lekelyst med forholdsvis høy intensitet, akseptable grep, liten lydredsel og få etterhengene redsler og interesse.

Forbedringsområdet

Saker som er nevnt i RAS som burde forbedres er sosial usikkerhet, konsentrasjon og sosial redsel.

- Tilgjengeligheten. I MH viser man graden av tilgjengelighet i flere momenter der det første momentet, kontakt, viser hunder som ikke har blitt redde/sinte/stressede. Ved senere moment da hunder ofte har blitt redde/sinte/stressede blir den sosiale usikkerheten enda mer påtagelig hos de hunder som først hilste normalt og hos de hunder som allerede viste sosial usikkerhet. I momentet "spøkelser redsel" ser man en stor andel av hundene (30 %) være belastet med sosial redsel ettersom de ikke har gått frem til spøkelsene før makstiden.
- Konsentrasjonsmuligheten. Blant annet på MH har det vist seg at dobermann viser en forverring av konsentrasjonsevnen nå, sammenlignet med tidligere år. I momentet "avstandsløk interesse" har som best 70 % av hundene ligget på en treer, noe som viser brister på konsentrasjonsevnen, men allikevel er akseptabelt. Dessverre har det vært en negativ trend de siste årene og i 2011 var andelen nede på 50 % med en helling mot en toer.
- Redsler. Fremfor alt kan man i momentet "spøkelser redsel" se at andelen hunder med sosiale redsler har økt, som nevnt ovenfor i tilgjengeligheten.

RAS-mål

Minske den sosiale usikkerheten hos Dobermann.

Øke nysgjerrighet og konsentrasjonsevnen.

Anbefalinger

Hunder anbefales ikke å brukes i avlsarbeidet dersom de ifølge MH viser brister i:

- Kontakt (hilsning) i de momenter det forekommer.
- Nysgjerrighet i sosiale situasjoner.
- Bristende lekelyst, samarbeid og nysgjerrighet i momentet avstandslek. Spesielt momentet samarbeid der det kreves sosial kompetanse av hunden.
- At oppdrettere bruker MH som et avlsverktøy, da sosial usikkerhet og den sosiale nysgjerrigheten vises veldig klart.
- Når det gjelder konsentrasjon: Å prioritere hunder som havner på 3 eller mer i verdi på momentet "avstandslek kontroll" samt å premiere hunder som har høye verdier i momentet "spøkelse kontroll".

(Norsk Dobermann Klub, 2019)

Funn

Resultater for perioden 2000-2009

For Dobermann født mellom 2000 - 2009 er det funnet 56 gjennomførte MH protokoller av totalt 1 884 hunder. Det gir en prosentandel på 2,97 % som har kjent mentalbeskrivelser av Dobermann født og importert i perioden. Sammenliknet med Sverige er det gjennomført 1 454 MH av totalt 2 841 Dobermann, som gir en prosentandel på 51,18 %. Gjennomsnittet fra de innsamlende MH protokollene (grønn) for perioden er presentert i et diagram for egenskapsverdier og faktiske verdier, sammenliknet mot det SKK gjennomsnitt (rød) for samme periode.

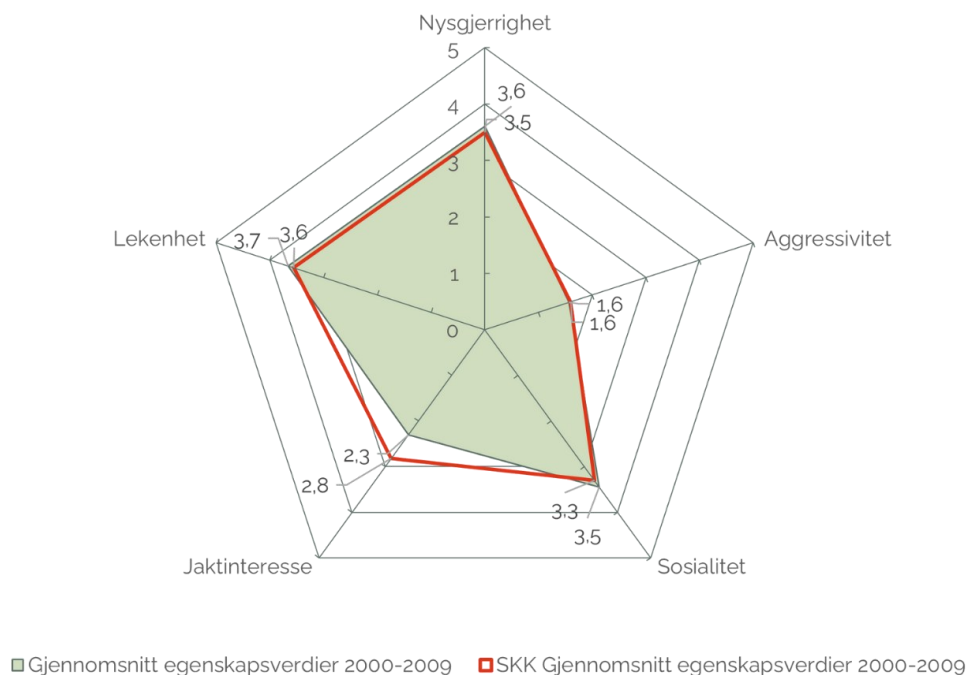

Diagram 2: Egenskapsverider 2000-2009 for norske resultater sammenliknet mot SKKs gjennomsnitt.

Diagram 2 sammenligner gjennomsnittet av de innsamlende MH protokollene for norske Dobermann (grønn) med SKK sitt gjennomsnitt for samme periode (rød), fordelt på egenskapsverdiene.

For nysgjerrighet, aggressivitet, sosialitet og lekenhet er det norske resultatet tilnærmet likt det svenske gjennomsnittet. Det er kun på jaktinteresse at vi ser en større differanse fra det svenske gjennomsnittet. For egenskapen jaktinteresse er

det moment 3a (forfølgelse) og 3b (griping) som danner grunnlaget for beregning. Her viser våre resultater at det norske gjennomsnittet i perioden viser en lavere interesse for å løpe etter simulerte små byttedyr.

Den store forskjellen i testdekkning (2,97 % vs. 51,08 %) tyder på at Norge mangler et bredt og representativt grunnlag for å bruke MH aktivt i avlsarbeider for Dobermann i denne perioden. Resultatene gir likevel et bilde av at norske Dobermann viser tilsvarende mentalprofiler som de svenske.

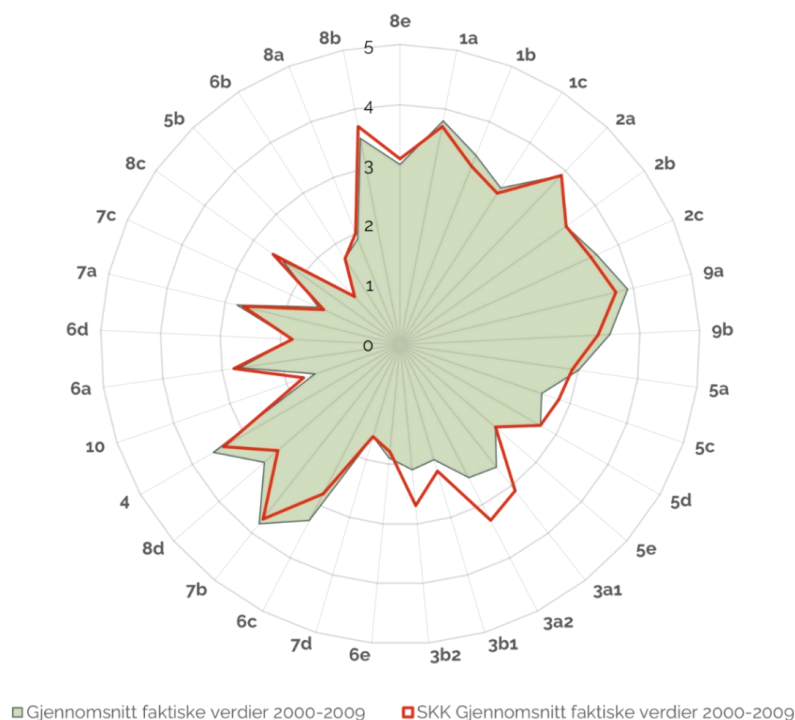

Diagram 3: Faktiskeverdier 2000-2009 for norske resultater sammenliknet mot SKKs gjennomsnitt.

I motsetning til egenskapsverdier som er beregnet utfra noen av momentene, viser faktiske verdier alle momentene. Fra diagram 3 kan vi se differansen på de to gjennomsnittene på hvert enkelt moment.

På egenskapsverdi diagrammet så vi den største differansen i jaktinteresse (moment 3a og 3b) og i faktiske verdier ser vi differansen på momentene som danner grunnlaget for jaktinteresse varierer.

Resultater for perioden 2010-2019

For perioden 2010 - 2019 er det funnet 103 gjennomførte MH protokoller av totalt 756 Dobermann. Det gir en prosentandel på 13,62 % som har kjent mentalstatus av Dobermann født og importert i perioden.

I diagrammet 5 er gjennomsnittet av de innsamlende dataene presentert i egenskapsverdier. Rød linje viser gjennomsnittet fra SKK og grønt felt viser gjennomsnittet fra innhentede resultater fra norsk registrerte Dobermann (avkom + importer).

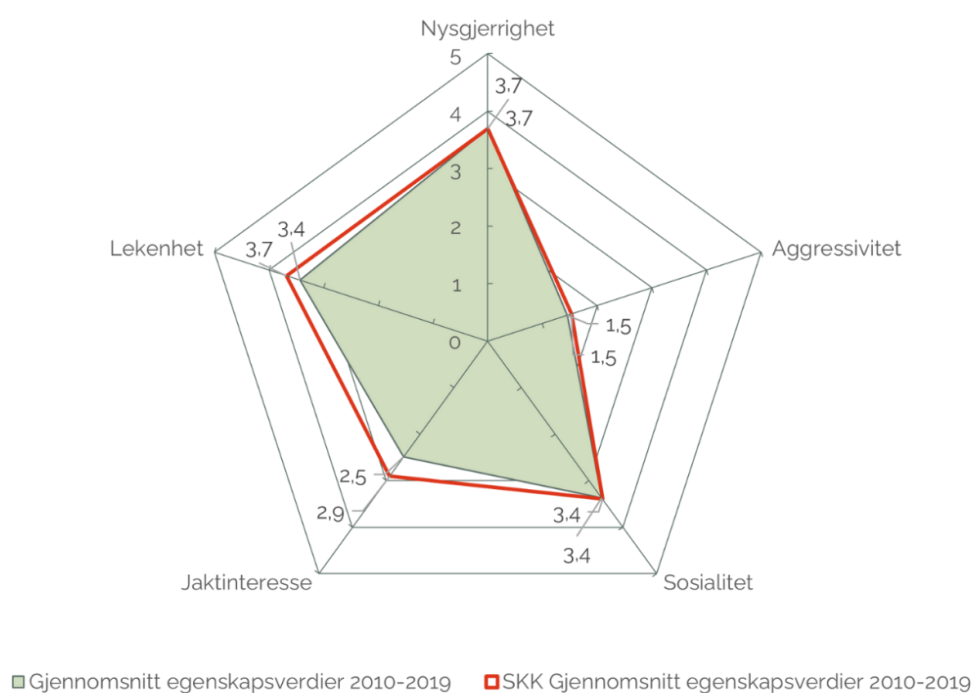

Diagram 4: Egenskapsverdier 2010-2019 for norske resultater sammenliknet mot SKKs gjennomsnitt.

Egenskapsverdiene for det norske resultatet viser tilsvarende like verdier som det svenske, med unntak av jaktinteresse og lekenhet, som er lavere i de norske resultatene. Nysgjerrighet og jaktinteresse viser en økning fra forrige periode for både det beregnede norske gjennomsnittet og det svenske gjennomsnittet. Aggressivitet viser en nedgang i begge gjennomsnittene fra forrige periode.

I sosialitet og lekenhet viser det beregnede norske gjennomsnittet motsatt trend sammenliknet med det svenske gjennomsnittet. Det svenske gjennomsnittet viser økning, mens det beregnede norske gjennomsnittet viser nedgang.

Diagram 6 sammenligner gjennomsnittet av de innsamlede MH protokollene for norske Dobermann (grønn) med SKK sitt gjennomsnitt for samme periode (rød), for alle momentene i MH.

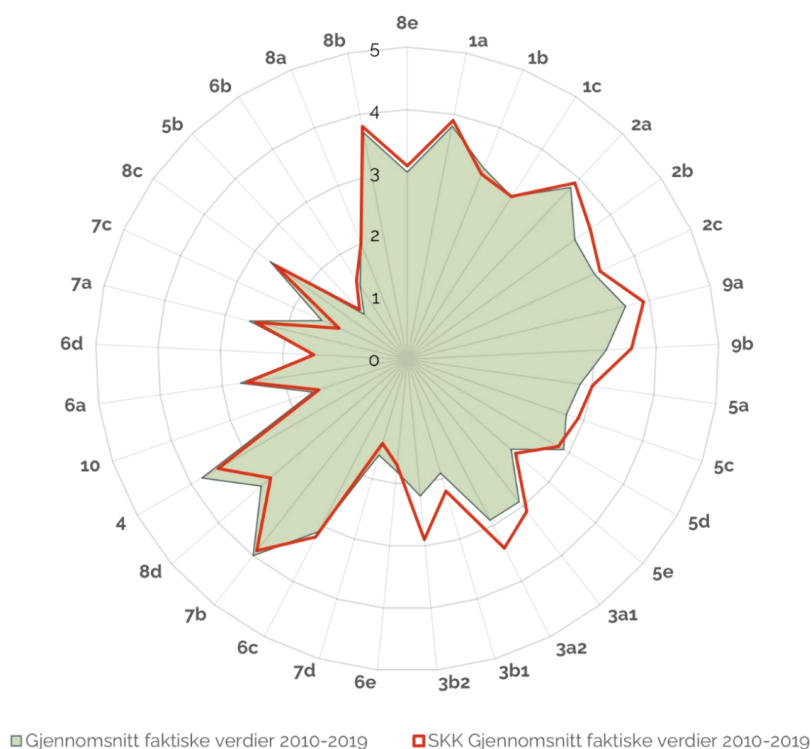

Diagram 5: Faktiske verdier 2010-2019 for norske resultater sammenliknet mot SKKs gjennomsnitt.

I forrige periode (2000-2009), så man de største forskjellene i de norske resultatene sammenliknet mot det svenske gjennomsnittet i momentene; 5c avstandslek – nysgjerrighet, 3a forfølgelse, 3b griping, 6c overraskelse – nysgjerrighet og 8d spøkelser – nysgjerrighet.

I denne perioden ligger disse momentene tettere mot det svenske gjennomsnittet, med unntak av forfølgelse og griping. På 3a forfølgelse har avviket blitt mindre i denne perioden, men 3b griping har forskjellen økt.

Samtidig har man fått større forskjeller i andre momenter som man ikke hadde i forrige periode,

Den største og viktigste utviklingen fra forrige periode er at testaktiviteten har økt betydelig. Dette gir et mer representativt grunnlag for perioden, men dekningen er fortsatt lav sammenliknet med Sverige.

Resultater for perioden 2020-2023

For perioden 2020 - 2023 er det funnet 59 gjennomførte MH protokoller av totalt 280 Dobermann. Det gir en prosentandel på 21,07 % som har kjent mentalstatus av Dobermann født og importert i perioden.

Gjennomsnittet for perioden er presentert i både diagram for egenskapsverdier og faktiske verdier, sammenliknet med SKK gjennomsnitt for samme periode.

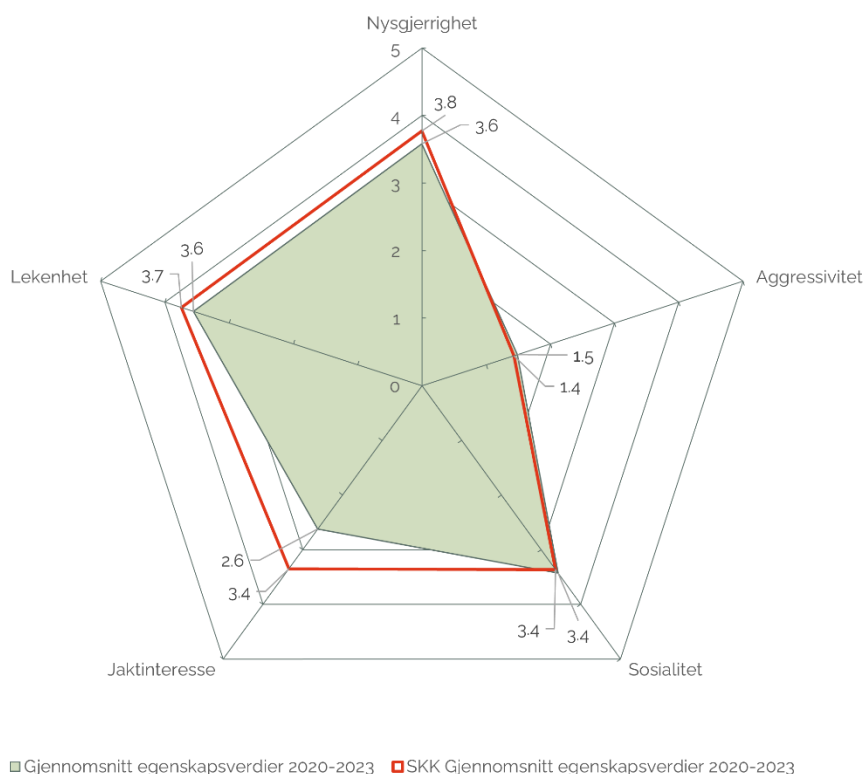

Diagram 6 Egenskapsverdier 2020 – 2023 for norske resultater sammenliknet mot SKKs gjennomsnitt.

I denne perioden ser man en svak nedgang i nysgjerrighet i det norske gjennomsnittet, mens aggressivitet og sosialitet forholder seg uendret fra forrige tidsperiode. Både Jaktinteresse og lekenhet har en svak økning og det er i disse gruppene at det norske gjennomsnittet avviker i større grad fra det svenske gjennomsnittet.

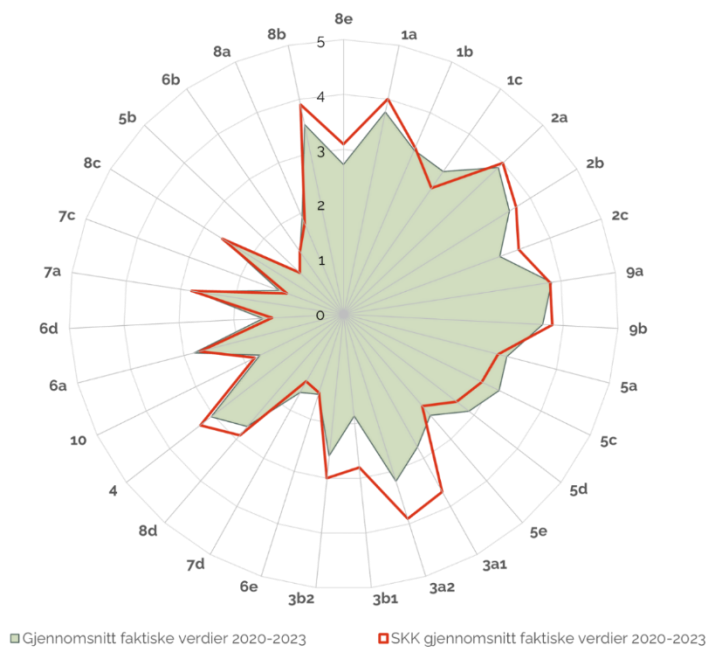

Diagram 7 Faktiske verdier 2020 – 2023 for norske resultater sammenliknet mot SKKs gjennomsnitt.

Når man sammenlikner det svenske snittet med periodene ser man at endringen gir et større avvik med det norsk og svenske snitte i perioden 2020-2023 innenfor disse momentene;

Avstand interesse nysgjerrighet 5c viser en stor økning fra forrige tidsperiode og en samlet økning over tid.

I momentene forfølgelse 3a som er blant det største avviket fra det svenske resultatet viser en samlet økning i gjennomsnittsverdi over tid.

Diskusjon

Hvis vi sammenligner med gjennomførte MH tester i Sverige for samme intervaller så er det gjennomført 1 454 MH tester av totalt 2 841 hunder i perioden 2000 - 2009, som gir en prosentandel på 51,18 %. For perioden 2010 - 2019 er det gjennomført 512 MH tester av totalt 1 018 hunder, som gir en prosentandel på 50,29 %. For perioden 2020 - 2023 er det gjennomført 127 MH tester av totalt 375 hunder, som gir en prosentandel på 33,87 %.

Resultatene fra de gjennomførte MH testene i Norge avviker i liten grad fra gjennomsnittet i Sverige, men det er noen momenter hvor gjennomsnittsverdiene avviker i større grad fra det svenske gjennomsnittet. De største avvikene ser vi på moment 3a forfølgelse og 3b griping. Fra datamaterialet kan vi også se motsetninger i et par momenter, slik som moment 6c overraskelse nysgjerrighet. Der viser de norske resultatene en nedgang i gjennomsnittsverdi over tid, mens det svenske gjennomsnittet viser en økning i samme perioder. Ville man fortsatt hatt disse forskjellene mellom det norske og svenske gjennomsnittet hvis utvalget hadde vært større?

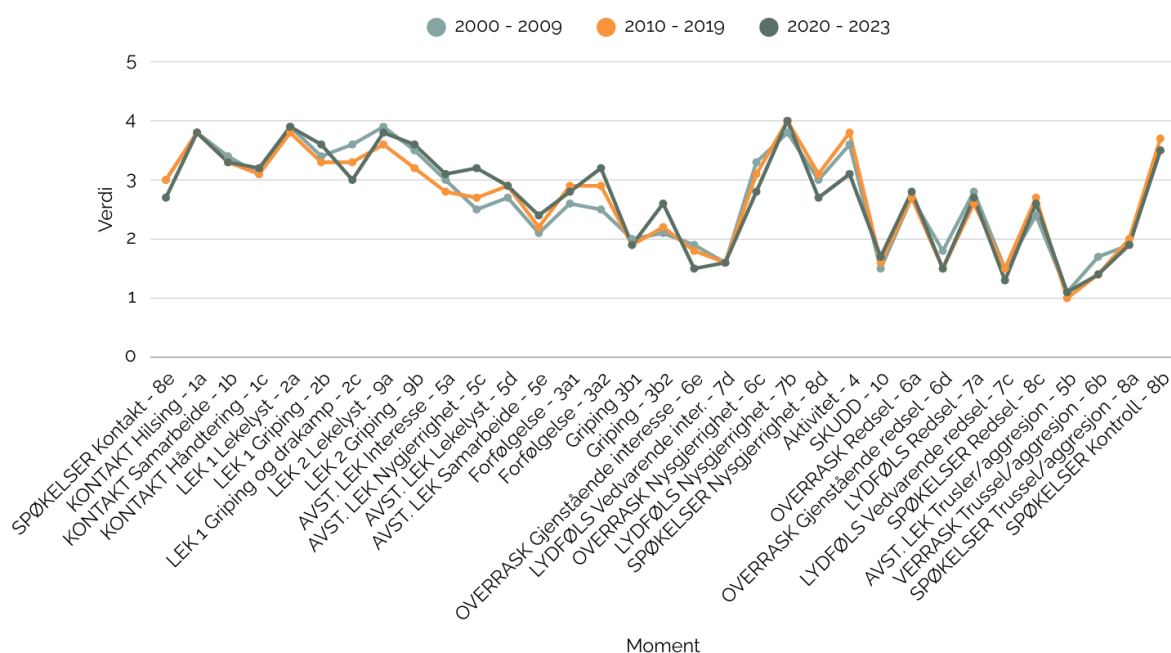

Diagram 11: Resultater av faktiske verdier fordelt på de tre tidsintervallene.

Under visse forutsetninger kan resultater fra undersøkelser generaliseres, slik at det kan antas å gjelde for hele populasjonen. Det vi kan se ut ifra datamaterialet som er samlet inn er at andel Dobermann som har mentalbeskrivelse, er veldig få totalt sett og fordelt i tidsintervallene. Våre funn representerer kun 6,99 % av hele populasjonen i perioden 2000-2023. I beste fall er utvalget på 16,07 % av populasjon (2020-2023) som er en lite utvalg. Det er sannsynlig at resultatene ikke vil være representative for hele populasjonen. Det som er tilgjengelig av resultater kan representere kun en liten del av avlen som er gjort i perioden, og det vil være linjer som kan avvike i mindre eller større grad fra det beregnede gjennomsnittet som ikke er representert. Dette vil gi et feil eller ufullstendig bilde av hva som er realiteten til populasjonen og vi kan ikke med trygghets konkludere med hvordan rasens utvikling er over de forskjellige tidsperiodene. Hvis vi sammenlikner med Sverige er andelen Dobermann med mentalbeskrivelse på 49,10 % i perioden 2000-2023 og man kan med større trygghet si at gjennomsnittet er representativ til rasens tilstand og utvikling i Sverige.

Konklusjon

Resultatene fra undersøkelsen avdekker at en svært liten del av norsk registrerte Dobermann har gjennomført mentalbeskrivelse eller er mentaltestet.

Selv om det er utarbeide et gjennomsnitt for de innsamlende resultatene fra MH protokoller for de ulike tidsintervallene, så er utvalget for lavt at vi har lite grunnlag for å generalisere dette til hele populasjonen. Vi kan ikke med sikkerhet si på bakgrunn av de innsamlende resultatene fra MH protokollene at vi vet hva som er realiteten for rasen i Norge og hvordan utviklingen over tid har vært.

Det er svært viktig at man får en større andel av Dobermann må gjennomføre mentalbeskrivelse for å kunne få et brede grunnlag i fremtiden for å kunne følge utvikling.

Litteraturliste

Norsk Dobermann Klub. (2019, 04 01). *RAS*. Hentet fra Rasespesifikk avlsstrategi (RAS) for Dobermann:

http://www.dobermannklubben.no/web_images/dobermann_ras_v1.pdf

Norsk kennel klub. (u.d.). *Mentaltester*. Hentet fra <https://www.nkk.no/prover-og-konkurranser/sport/mentaltester-1/>

Svenska Kennelklubben. (u.d.). *SKK Avelsdata*. Hentet 09 23, 2024 fra Mentalbeskrivning:

https://hundar.skkl.se/avelldata/help/htmlOriginal/hund/Hund_mh.htm